

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (Posudek oponenta práce)

Práci předložil(a) student(ka): Milan FAIST

Název práce: Zvládání emočních problémů u žáků SOŠ

Oponent práce (u externích vedoucích a oponentů uved'te též adresu a funkci ve firmě):

Mgr. Aneta BOHÁČOVÁ, Katedra psychologie, Fakulta pedagogická ZČU v Plzni

1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

V úvodní části BP se autor zmiňuje o základním tématu (problematice) práce, stěžejní cíl zde jasně definován není. S bližší specifikací cílů se setkáváme až v rámci metodologie výzkumného šetření, kde autor uvádí (s. 48): „*Cílem prováděného výzkumu je zmapovat příčiny vzniku emočních problémů na školách, zjistit sklony ke vzniku, ověřit celkový pohled žáka na sebe samotného, zjistit způsoby a možnosti řešení těchto problémů. Dále je cílem výzkumu zjistit zátiž vyvíjenou na žáka ze strany školy a rodičů a jeho celkového zázení. Rovněž je úkolem zjistit vztah mezi žáky a rodiči, souvislost mezi tímto vztahem a vznikem emočních poruch. Vyskyt emočních problémů a možnosti jejich řešení je zjišťován jak z pohledu žáků, tak z pohledu učitelů.*“

Můžeme konstatovat, že *na teoretické úrovni bylo ústřední téma práce - emotivita a poruchy emotivity - zpracováno na poměrně vysoké úrovni, některé cíle výzkumného šetření byly však naplněny pouze částečně*, a to z důvodu nejasné koncepce užitě dotazníkové metody, metodologických nepřesností a nedostatečného sumarizujícího vyhodnocení (interpretace) dat. Za naplněné cíle můžeme považovat: zmapovat příčiny vzniku emočních problémů na školách; zjistit zátiž vyvíjenou na žáka ze strany školy a rodičů; zjistit vztah mezi žáky a rodiči; zjistit způsoby a možnosti řešení těchto problémů. Za částečně naplněné cíle, pro které nenalézáme závěry a je celkově diskutabilní, že by se autorovi podařilo je postihnout celkově, jak si předsevzal, považujeme: zjistit sklony ke vzniku emočních poruch; ověřit celkový pohled žáka na sebe samotného; zjistit žákově celkové zázení; zjistit souvislost mezi vztahem žáků a rodičů a vznikem emočních poruch; pohled žáků a učitelů není komparován.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Bakalářská práce je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je velmi vydatně rozebráno ústřední téma práce – emoce. Autor se na prostoru 3 obsáhlých hlavních kapitol věnuje obecnému vymezení emocí, emočnímu vývoji adolescentů a specifickým emočním problémům vztáším se k období adolescence. Text teoretické části má přehlednou, logickou koncepci, stěžejní kapitoly č. 2 a zejména č. 3 se autorovi podařilo vztáhnout k charakteristice zkoumaného vzorku, představují tak skutečnou teoretickou oporu výzkumného šetření.

V praktické části si autor stanovil výše zmíněné deskriptivní cíle a jeden cíl relační, pro nějž však nebyla stanovena hypotéza. Výběrový soubor byl proporcčně zastoupen žáky ze dvou středních odborných škol (netestovaná proměnná), dívek bylo do výzkumu zahrnuto téměř 3x více než chlapců (autor nezmiňuje způsob volby výběru žáků, nemůžeme tedy vyloučit, že výsledky šetření vyhodnocené za pohlaví nejsou tímto nepoměrem zkresleny). Celkovou velikost výběrového souboru žáků považujeme s ohledem na charakter výzkumných cílů za dostačující. Za účelem zachycení emočního prožívání žáků SOŠ použil autor ve výzkumném šetření dotazník vlastní konstrukce, v němž se pokusil formulovat otázky na oblasti sytící výše definované cíle, bohužel faktorová struktura dotazníku není jednoznačná, sám autor se o jejím vymezení ani nezmiňuje. Odpovědi na jednotlivé otázky dotazníkového šetření byly podrobně vyhodnoceny z pohledu všech sledovaných proměnných, zpracovány pomocí základní popisné statistické analýzy a prezentovány formou přehledných tabulek a sloupcových grafů, které jsou doplněny slovním komentářem. V rámci souhrnného vyhodnocení dotazníkového šetření celkově postrádáme hlubší propojenost (hledání souvislosti) mezi jednotlivými výsledky/závěry, autor nepřekládá závěrečné odpovědi na některé stanovené cíle. Za účelem komparace žákovských a učitelových postojů autor také přistoupil k tvorbě a realizaci pravděpodobně standardizovaných rozhovorů se dvěma učiteli (o charakteru rozhovoru se autor metodologicky nezmiňuje). Bohužel autorovy snahy o konfrontaci postojů zůstaly pouze v rovině vypracování odpovědí učitelů na jednotlivé otázky, autor skutečnou komparaci neprovádí, nevěnuje tomuto srovnání (názorů mezi žáky a učiteli) žádně závěry – čtenář si musí žákovské a učitelské postoje porovnávat sám. Veškeré autorovy závěry jsou předloženy jen v rovině výsledků jeho šetření bez

vzájemného propojení a aplikačního přínosu těchto poznatků, tj. možnosti jejich praktického využití, a bez přiměru k doporučení, která z těchto poznatků vycházejí pro teorii a praxi.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Práce je po stránce formální i jazykové zpracována na poměrně vysoké úrovni, sledávámé občasně transkripční a stylistické chyby. Kapitoly a podkapitoly jsou značeny přehledným způsobem. Citace v textu jsou vhodně použity, bibliografické citace se však vymykají normě. Výsledky dotazníkového šetření jsou prezentovány přehledným způsobem prostřednictvím tabulek a sloupcových grafů. Práce je doplněna o tři přílohy doplňující metodologii šetření a jeho vyhodnocení.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

V práci oceňuji a kladně hodnotím:

- Logickou strukturu textu při zpracování dané problematiky, detailnost, obsáhlost informací.
- Vztažnost kapitol (teoretických východisek) k tématu práce, resp. zkoumanému vzorku.
- Ve výzkumném šetření tvorbu velmi vydatného dotazníku vlastní konstrukce, snahu o vytvoření faktorové struktury dotazníku, autorův (autodiagnostický) záměr srovnat postoje, názory učitelů a žáků.
- Detailní vyhodnocení odpovědí respondentů na jednotlivé otázky z pohledu sledovaných proměnných.

Připomínky k předkládané práci:

- Některé kapitoly teoretické části jsou postaveny na poznacích jen jednoho autora (na jednom publikačním zdroji, viz kap. 1; 1.3;1.4;1.5.1;1.5.2;2.1;3.1;3.2; 3.3 a její podkapitoly atd.). Kapitoly jsou sice vypracovány obsažně, ale bohužel budí dojem „opisu kapitoly“ z daného zdroje. Autor by se měl zaměřit na komparaci poznatků z více odborných zdrojů.
- V popisu dotazníkového šetření (str. 49) autor bohužel jasně nevymezuje, které otázky sytí které cíle. Autor si vymezil sledovat asi osm cílů (oblastí), jež hodlá v dotazníku podchytit, ale čtenář se může jen domnívat, kterými všemi otázkami (jejich vyhodnocením) odpovídal na ty které oblasti (cíle). Kupř. je otázkou, kam spadalo vyhodnocení otázky 10 a 11 – zdali do cíle „zjistit sklony ke vzniku emočních poruch“ nebo „ověřit pohled žáka na sebe samotného“...a takto bychom mohli rozebírat a diskutovat otázku po otázce. V důsledku nejasné faktorové struktury dotazníku a způsobu jeho vyhodnocení tudíž není možné ověřit, zdali jsou autorovy závěry skutečně v souladu s výsledky dotazníkového šetření, a pro další vědecké záměry tedy výsledky tohoto výzkumu postrádají požadavek ověřitelnosti a možnosti komparace.
- Některé autorovy shrnující závěry jsou hraniční až zavádějící – kupř. kap. 4.5, str. 73, z výsledků jasně vyplývá, že pro 65 % žáků nebyl přechod na SOŠ lehký, tj. byl obtížný až velmi náročný, jen pro 1/3 nepředstavoval problém; autor přitom paradoxně přijímá závěr, že: „...přechod pro žáky ze základní školy na střední odbornou školu není až na malé výjimky náročný;“ dále kupř. str. 74-75, komentář ke grafu č. 36, formulace závěru: „Z celkových výsledků výzkumu týkajících se vysokých nároků kladených na žáky vyplývá, že jsou na ně většinou kladeny vysoké nároky pouze v některých případech.“ Str. 85 „U učitelky s dlouhodobou praxí byl zřetelný pesimismus, určitá míra rezignace a nespokojenost se žáky“ – tento závěr z odpovědí paní učitelky na jednotlivé otázky v rozhovoru rozhodně nevyplývá. Aj.
- Autor v souhrnných komentářích k dotazníkovému šetření (kap. 4.5) nerozvádí, co jeho výsledky vlastně znamenají, k čemu jsou dobré, co z nich vyplývá pro jeho cíle a praxi nebo nejsou nijak dávány do souvislosti s ostatními zjištěními (např. grafy s komentářem č. 34 – všechny faktory jsou ale běžnou a nutnou součástí školního života, tak co s tím?, č. 37 – vnímají to tedy žáci pesimisté a optimisté rozdílně?, č. 40 a 41 – co lze z výsledků vyvodit ve vztahu k dalším otázkám, cílům? Atd.)
- Autor srovnává názory učitelů s různou délkou praxe, ale pohled učitelů už nekonfrontuje se subjektivním vnímáním problémů žáků. Autorův záměr „zjistit výskyt emočních problémů a možnosti jejich řešení z pohledu žáků a z pohledu učitelů“ tím proto ztrácí na svém významu, jakožto cíl nebyl naplněn, neboť ke komparaci výsledných závěrů nedošlo.

Celkový komentář k hodnocení BP:

Práce je zpracována na akceptovatelné úrovni, která je kladena na BP. V teoretické části práce je systematickým způsobem vystihnuta problematika, jež se vztahuje k tématu BP. Ve výzkumném šetření byly naplněny základní zásady empirického výzkumu pedagogicko-psychologických jevů, ovšem s určitými metodologickými nejednoznačnostmi. Autor představil velmi vydatnou metodu šetření, avšak nepodařilo se mu (právě vzhledem k velké výtečnosti metody) zachytit jednotlivé výsledky v hlubším propojení a v souvislostech, nevyčerpává všechny možnosti, jak s metodou naložit, přistoupit k vyhodnocení dat. Je zjevné, že si autor stanovil příliš velké a početné cíle, na které se mu bohužel v některých případech nepodařilo nalézt odpověď (závěry k některým cílům nenalézáme). **DP doporučuji k obhajobě.**

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

- Pokud se zodpovědět na Vámi stanovené cíle, na něž v práci postrádáme sumarizující odpověď. K jakým závěrům na základě Vašeho šetření v těchto oblastech docházíte?: 1. zjistit sklony ke vzniku emočních poruch; 2. ověřit celkový pohled žáka na sebe samotného + prokažte, jak se Vaše zjištění váže k jejich emočním problémům; 3. zjistit žákovo celkové zázemí + prokažte, jak se Vaše zjištění váže k jejich emočním problémům; 4. zjistit souvislost mezi vztahem žáků a rodičů a vznikem emočních poruch – k čemu jste došel a jak jste tuto souvislost ověřoval? (Při zdůvodňování se striktně držte Vašich zjištění v dotazníkovém šetření.)
- Pokud se srovnat pohled (názory) učitelů a žáků na (Váš cíl:) výskyt emočních problémů a možnosti jejich řešení. Dále doložte Vaše tvrzení, že (s. 85): „*U učitelky s dlouhodobou praxí byl znatelný pesimismus, určitá míra rezignace a nespokojenost se žáky a že naopak vyučující paní učitelka na tyto závěry usuzujete, dokažte na jejich odpovědích, že učitelka s krátkodobou praxí měla/má pro žáky větší pochopení a že přistupuje ke zjišťovaným záležitostem s větším pozitivismem než učitelka s dlouhodobou praxí.*“

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

velmi dobře

Zhodně Aneta

Datum: 17. 5. 2015

Podpis: Mgr. Aneta Boháčová

Pozn.: Při nedostatku místa použijte zadní stranu nebo příložený list.